

Karjääriteenuste programmist

Kolme aasta eest alustasime Eestis karjääriteenuste arendamist Euroopa Sotsiaalfondi meetme 1.1 vahenditest. Käesoleval aastal jätkame süsteemi arendamist Karjääriteenuste programmi raames eesmärgiga muuta kvaliteetsed ja inimeste vajadustele vastavad karjääriteenused kõigile vajajatele kättesaadavamaks ning karjääriteenuste süsteemi arendamist süsteemseks ja jätkusuutlikuks.

Karjääriteenuste programmi raames aitame **noortel** paremini tulevikku planeerida ja toetame **karjääriplaneerimise õpetamist** koolides. Looime **infomaterjale** iseenda ning haridus- ja töömaailma paremaks tundmaõppimiseks ning **metoodilisi materjale** parema nõustamisteenuse pakkumise toetamiseks. Täiustame karjääriplaneerimist toetavat veebilehte **Rajaleidja.ee**. Lisaks arendame koostööd erinevate osapoolte vahel ning toetame karjääriteenuste kvaliteedi tõusu, pakkudes muuhulgas **koolitusvõimalusi** karjäärispetsialistidele.

UUS TRÜKIS

Karjäärinõustamise Teabekeskuse kümneks sünnipäevaks andsime välja trükise **Karjääriteenuste süsteemi areng Eestis aastatel 1998 – 2008**. Lisaks äratundmisrõõmu pakkuvale pildimaterjalile, kajastab trükis Teabekeskuse tegemisi ning valdkonna arengut mõjutanud sündmusi Eestis ja Euroopas. Trükise elektroonilise versiooniga saab peatselt tutvuda Teabekeskuse kodulehel.

HEAD LUGEJAD!

Teie ees on järjekordne Karjäärituul — järjekorranumbrilt kaheksateistkümmes, sisu poolest aga Teabekeskuse eale vastavalt sümboolne number kümme: kümme käsku, kümme sammu, kümme aastat, kümme soovitus ja nõuannet.

Selles lehenumbris anname kümnekaupa ülevaate karjääriteenuste valdkonda puudutavatest teemadest. Tegutsevad praktikud kirjutavad karjäärinõustaja töödest ja tegemistest täna ning kümne aasta eest. Noored edastavad karjäärispetsialistidele kümme soovi teenuse tarbija vaatenurgast. Kümme valdkonnas tegutsevat meest kirjutavad sellest, mis neid karjääriteenuste juures hoiab. Koondasime kokku kümme nõuannet nõustajale ja nõustamisest, kümne aasta jooksul tehtud valikud, kümme põhjust minna maailma avastama ning kuidas end väliskogemuseks ette valmistada.

Lisaks ka kokkuvõtte septembrikuu alguses toimunud Teabekeskuse kümnenda sünnipäeva pidustustelt, kus esines karjääriteenuste valdkonna guru Peter Plant Taanist.

Loodame, et avaldatud artikleid lugedes tekib igaühel sinna kõrvale ka oma lugu; on võimalus kaasa mõelda ja oma „kümme“ kokku panna.

Teabekeskus tänab kõiki kootöö eest ning soovib jätkuvalt julget pealehakkamist ja edu edaspidiseks!

TEABEKESKUSE UUE NIME KONKURSS

14. septembril 2008. a möödus 10 aastat sellest, mil Karjäärinõustamise Teabekeskus, tolaeagne Õppe- ja Praktikateabekeskus, alustas Eestis karjääriteenuste valdkonna arendamise ja õpirändega seotud info vahendamisega.

Paljud teist kindlasti mäletavad, et aastal 2003 tekkis meil pärast viit tegutsemisaastat vajadus muuta Õppe- ja Praktikateabekeskus Karjäärinõustamise

Teabekeskuseks. Sel ajal peegeldas uus nimi meie tegemisi paremini kui vana.

Nüüd on sellest möödunud 5 aastat ja näeme taas vajadust nimemuutuseks. Eesmärk on anda keskusele nimi, mis kirjeldaks täpsemalt meie tegevusi.

Nagu eelmiselgi korral, loodame uue nime leidmisel teie toele ja fantaasiale :)

Teabekeskuse sünnipäevapeol pidulikult välja kuulutatud uue nime konkurss jätkub — teie soovitusi ja ettepanekuid ootame **21. novembrini** aadressil **kristi.koort@innove.ee**

KÜMME SOOVITUST ACADEMIA ÕPPEVISIIDILE MINEJALE

Kadri Orula

Tartu KHK Info- ja Karjääri-
nõustamiskeskuse projektijuht

Academia vahetusprogrammi vilistlasena on mul rõõm jagada näpunäiteid neile, kel avaneb võimalus programmi raames tutvuda mõne Euroopa riigi hariduse ja tööhõive süsteemide ning karjääriteenuste korraldusega. Järgnevalt näiteid sellest, mida oleks hea enne lähetust, visiidi jooksul ning pärast naasmist meeles pidada.

Tutvu sihtriigi haridus-, tööturu- ja nõustamissüsteemi ning kommetega!

Otsi teavet internetist, loe *Academia* eelmiste aastate kokkuvõtteid, tutvu vastuvõtja poolt soovitatud veebilehtede ja materjalidega. Samuti on kasulik kokku koguda info, mis puudutab lähetuse korralduslikku poolt — tee endale näiteks eraldi kaust, kuhu kogud vajalikku teavet.

Teavita kolleege eelseisvast õppevisiidist!

Anna oma töökaaslastele ja teistele kolleegidele teada, kuhu ning mis eesmärgil Sa õppevisiidile lähed. Neil võib olla küsimusi, millele saad vastuseid leida.

Võta kaasa naeratus ja hea tuju!

Positiivne suhtumine aitab terve nädala kestva tiheda programmi edukalt läbida.

Ära pelga keelebarjääri!

Enamikule osalejatest pole inglise keel emakeel. Tähtis on keelt mõista ja seda kasutada — keegi ei jälgi täpselt, millist lauseehitust Sa kasutad.

Tee märkmeid!

Kirjapandud tähelepanekud tulevad kasuks sisulise aruande koostamisel.

Ole avatud ja koostööaldis!

Olen enam kui kindel, et lood uusi ja huvitavaid kontakte nii tööalasel kui isiklikus plaanis.

Ole valmis üllatusteks!

Näiteks võib tekkida olukord, kus laev, kuhu Sul ja Su kaaslasel piletid on broneeritud, ei väljugi; siis tuleb olla aktiivne ja leida uus võimalus kohale jõudmiseks. Loodan, et kogete siiski vaid üdini positiivseid üllatusi :)

Tutvusta Eestit ja võta kaasa külakosti!

Eesti võib teiste Euroopa riikide elanikele tunduda vägagi eksootiline väikeriik. Meie jagasime Eestit ja enda kodukohta tutvustavaid brošüüre; selle tulemusena planeerisid kaks grupiiget enda suvepuhkuse Eestis ning üks tuli otsejoones Tallinnaga tutvuma. Võta kaasa külakosti, näiteks maiustusi; kindlasti ka postkaarte, voldikuid jm trükiseid.

Tee pilte!

Üks pilt räägib rohkem kui tuhat sõna — koju tagasi jõudes on piltide abil hea teistele reisi tutvustada ning endalgi olnut meenutada. Mõni seik (pilt) võib veel palju hiljemgi näo naerule meelitada :)

Ära jäta kogetut ainult enda teada ning julgusta kolleege kandideerima!

Kadri Orula (Tartu KHK Info- ja Karjäärinõustamiskeskus, projektijuht) ja Kristel Lään (Tartu Ülikool, karjäärinõustaja) osalesid ACADEMIA õppevisiidil Soomes, aprill 2008.

VÄLISMAAL ÕPPIMISE KÜMME PLUSSI

Madis Reppo

Uus kultuur ja kombed: lisaks oma maa kultuuri ja kommete tundmisele on kasulik teada ühteist ka teistest kultuuridest ja kommetest. Ja mis saaks olla veel põnevam kui seda reaalselt omal

nahal läbi elada!?

Alguses tundusid tervitusmusid küll eemaletõukavad, tüütud ja pentsikud, kuid nüüd on päevad ilma nendeta oi-oi kui kurvad.

Keel: iga võõrkeele oskus on väga hinnas. Aastaga annab korralikult selgeks õppida ka kõige keerulisemaid keeli!

Pärast esimest kuud arvasin, et ei saa prantsuse keelt ealeski selgeks. Aga võta näpust, visadus viib sihile. Nelja kuu pärast oli mul keel suhtlustasandil selge ja lõpukirjandi tegin koos klassikaaslastega hindele hea.

Uued sidemed: see, et me oma juurtelt eestlased oleme, ei pane meile kohustust siduda end elu lõpuni Eestimaa ja eestlastega. Käi ringi, uuri ja avasta — võib-olla tunned end kodusemalt Brasiilias või lähedasemalt mõne prantslasega koos olles.

Aastaga kiindusin oma sealsetesse sõpradesse ja peresse sedavõrd, et kohati on ilma nendeta väga tühi olemine; kindlasti on neil koht minu südames elu lõpuni.

Enda avastamine: võid arvata, et endas pole küll enam midagi avastada ega uut leida, kuid ole aasta aega ära ja sa paned imeks, kui palju paremini sa ennast tunned. Täiesti erinevas keskkonnas avaneb võimalus hoopis teistsugusele analüüsile.

Ma pole end kunagi väga kinniseks inimeseks pidanud, kuid pärast seda aastat olen muutunud oma mõtete väljajutlemisel veelgi avatumaks ning oskan ennast paremini kehtestada, samas teistega ka arvestada.

Kogemus: olla eemal inimestest, kellele terve elu lootad oled saanud, kellega sarnaned ja samu väärtushinnanguid omad, siis aga leida end korraga täiesti üksi vastamisi kõikide probleemide ja erinevate

arusaamatustega — sellist kogemust on raske mujalt leida!

Vaidlesin oma õpetajaga pikalt, miks ta ei luba mul varba-vaheplätudes tulla (õues oli 25°C ja umbsetes kingades koolimine k tundus enesepiinamisena). Klassikaaslastest mind keegi küll ei toetanud, sest nende jaoks oli see täpselt sama imelik kui õpetaja jaoks, kuid endale tuleb kindlaks jääda. Asi lõppeski nõnda, et õpetaja ei suutnud mulle ühtki pädevat põhjendust tuua ja mina olin rõõmsalt oma plätudega edasi.

Silmaringi avardumine: kindlasti üks olulisemaid asju, mis selle aja jooksul juhtub. Paljud põhimõtted ja arvamused võivad varasemast totaalselt erineva hakata. Õppisin tundma mitmeid erinevaid rahvuseid; näiteks suutsid paar ameeriklast mind oma nutikusega vägagi üllatada.

Vähem stressi: siestad ja fiestad, Eestiga võrreldes lausa olematud kodutööd ja arvestused. Keegi ei väidagi, et elu peab lihtne olema, kuid elu on võimalik lihtsalt elada! Need lõputud lõõgastavad ja humoorikad lõunapausid kohvikutes on unustamatud!

Uued söögid ja joogid: peale keedukartuli ja hakklihastme on maailma köökides peidus veel liigagi palju hõrgutavaid roogi.... Teod on tegelikult väga head!

Haridus: kuigi üks õnnestunud vahetusaasta avardab eelkõige silmaringi, muudab tolerantsemaks, annab elukogemust ja aitab ennast tundma õppida, ei saa siiski välja jätta ka selle aja jooksul omandatud haridust, mis ei

jookse kindlasti külgemööda maha ja võib hiljem väga kasulikuks osutuda. Tänu põhjalike sotsiaalteaduste, psühholoogia ja religiooni kursuste läbimisele võivad mul ülikoolis teatud ainepunktid kindlasti kergema vaevaga tulla.

Enda proovilepanek: pole midagi paremat, kui tunne pärast kordaläinud katsumust — jah, ma tõestasin neile kõigile — kuid mis veel tähtsam — endale, et tegin selle ära! Eks neid skeptikuidki oli, kes arvasid, et mul seal raskeks läheb. Siiski on see SUPERMÕNUS KORDAMINEMISE TUNNE.

Madis veetis õppeaasta 2007/08 prantsuskeelses Belgias, käis riikliku katoliku kooli lõpuklassis ning elas kogu selle aja ühes vahetusperes.

TEA JA TEGUTSE — OMANDA GLOBAALNE HARIDUS

Teele Traumann

Karjäärinõustamise Teabekeskuse
õpirände infospetsialist

Elukestval õpirännakul soovivad nii noored kui täiskasvanud ennast pidevalt täiendada ja seda sageli väljaspool Eestit. Artiklis on välja toodud kümme kasuliku allikat, kust saada infot õppimisvõimalustest Euroopas.

Kuigi Euroopa liigub ühtse haridusruumi suunas, võivad haridussüsteemid siiski veel suurel määral erineda. Siin aitab Euroopa haridusinfo võrgustik **Eurydice**¹. Õppimisvõimaluste portaalist **Ploteus**² leiab lisaks infot Euroopa haridussüsteemide, vahetuste, toetuste ning elukohavahetusega seonduva kohta.

Üldinfot hariduse ja õppimise kohta Euroopas saab Euroopa Komisjoni veebilehelt **Teie Euroopa**³. Otsingut saab teha konkreetse riigi kesk- või kõrghariduse kohta. Kui on huvi omandada tasuta haridus õppides Põhjamaades, leiab infot veebilehelt **Björk**⁴. **Euroopa Noorteportaalist**⁵ saab teada keele ja ameti õppimise võimalustest, ülikooliõpingutest ning mitteformaalsest õpest.

Üha enam levib tudengite ja akadeemilise personali hulgas arusaam, et mobiilsus pole erandlik nähtus, vaid normaalne osa kõrgkoolis õppimisest või õpetamisest. **Study in Europe**⁶ sisaldab teavet Euroopa riikide ülikoolide kohta (sh Erasmus Munduse magistriõppe kursusi erialade kaupa). **Vahetusõppe andmebaasist DEEP**⁷ leiavad tudengid vahetusprogramme ja stipendiume ning elamis- ja õppimisvõimaluste kirjeldusi.

Teadmisi ja kogemusi võib omandada ka praktika ja koolivälise tegevuse kaudu. **Euroopa Vabatahtlik Teenistus**⁸ on vabatahtliku töö võimalus 18-30aastastele noortele. Ülemaailmne portaal **Europlacement**⁹ aitab töö- ja praktika-kohtade ning vabatahtliku teenistuse pakkumiste otsijaid.

Välisriigis võib kultuuridevaheliste erinevuste tõttu olla esialgu raske kohaneda. Et mõista situatsiooni ning osata kohaneda, tuleks tutvuda peatükiga **Kultuuridevahelised erinevused** trükisest **Euroopasse õppima**¹⁰.

Välismaal õppimise võimaluste kohta saab rohkem teada ka messilt Teeviit õpirändevõrgustike ühisboksist.

¹ www.eurydice.org

² ec.europa.eu/ploteus

³ ec.europa.eu/youreurope

⁴ bjork.norden.ee

⁵ europa.eu/youth

⁶ www.study-in-europe.org

⁷ www.deep.asef.org

⁸ europa.noored.ee/evs

⁹ www.europacement.com

¹⁰ www.rajalaidja.ee/euroopasse

MIKS TÖÖTAN MINA KARJÄÄRITENUSTE VALDKONNAS?

Jevgeni Semtsisin
Narva Noortekeskuse infospetsialist

Isiklikust kogemusest, vestlustest noortega ja erinevatest uurin-gutest on näha, kui raske on noortel orienteeruda haridus- ja töömaailmas, mõista oma sisemaailma, teha elu-tähtsaid otsuseid. Oma tööga aitame noori enese-analüüsis ja enesearendamises. Avame nende jaoks maailma, mis on võimalusi täis, aitame neil planeeri-da oma tulevikku. See töö meeldib mulle kuna iga noor on isikupärane, iga juhtum, küsimus või vestlus on omapäraselt huvitav ning iga meie üritus on originaalne. Töö noortega pakub võimalust rakendada oma loomingulisi oskusi ja teadmisi. Selle töö tähtsus ja vajadus äratav huvi noorte teavitamise ja nõusta-mise valdkonna vastu.

Hannes Lents

Hakes Eesti tegevjuht

Mina olen noorte- ja haridusvald-konnas tegev juba 8 aastat ning hästi ei kujuta end enam mujal ette koolitajana, karjäärispetsialis-tina või firmajuhina. Kõige enam paelub mind selles valdkonnas võimalus noortele reaalselt väärtust luua, nende elu positiivselt mõjuta-da ning neid edasi aidata. Selle tegevuse tulemus ja noorte tänulikkus on need, mis mind siin valdkonnas hoiavad. Minu hinnangul on töö noortega üks mehise-maid ameteid üldse — muuta reaalselt maailma kes-kendudes ühiskonna alustalade — noorte — positiivsele mõjutamisele. Mul on vedanud — olen leidnud uusi väljakutseid ja võimalusi valdkonnas edasi liikumiseks, eneseteostuseks ja arenguks. Tulin, et jääda! :)

Hannes Sildnik

Eurodesk Eesti projektijuht

Minu igapäevatöö on seotud rahvusvahelise noortefoga. Olen infotöoga tegelenud viimased neli aastat ning endiselt hoiab mind selles valdkonnas missioonitunne: aidata kaasa noorte paremale informeeritusele nende võimalustest Euroopas ning soodustada nende aktiiv-set osalust ja silmaringi laienemist. EURODESK võrgustik annab iga päev oma koostööpartnerite vahendusel vastuseid kümnetele Euroopat puudutavatele küsi-mustele ning tore on see, et noored meid järjest rohkem ja rohkem üles leiavad.

NOORE INIMESE KÜMMET SOOVI KARJÄÄRISPETSIALISTILE

Martti Martinson

Eesti Noorteühenduste Liit

Mida ootavad noored karjäärispetsialistilt? Kõige-pealt tuleb mõõnda, et nii nagu iga inimese ambitsioonid ja võimed on erinevad, ei ole ka kõikide noorte ootused teile päris ühesugused. Siiski tooksin välja teatud **pidepunktid ja soovi-tused, mida teie kui spetsialistid võiksite oma töös arvestada.**

Iga noor on huvitatud oma tulevikust. Erinev on lihtsalt hetk, millal see noort inimest huvitama hakkab. Mõni mõtleb oma tuleviku peale juba tunduvalt varem, teisel pole veel lõpuaktuselgi selge, mis temast edasi saab. **Karjääriinfo pakkumine** on just see, mis aitab nii neid, kes on endas juba selgusele jõudnud, kui ka neid, kellel veel pilt hägune on.

Minge koolidesse! Ma tean, et seda on lihtne öelda. Teie suure töökoormuse, tagasihoidliku palga ning kohustuse kõrval ka keskust lahti hoida tundub lisaks koolis tegutsemise mõte ehk liigse sõna-de pildumisena. Kuid uskuge mind — teie põhiklientuur ja abivajajad asuvad justnimelt klassiruumis, mitte ei lepi kokku nõustamiseks aega nõustamiskeskuses. **Peamised abivajajad on just need, kes ei teagi, et neil on võimalus saada teie käest abi.**

Käige peale direktorile/omavalitsusjuhtidele, et **koolide õppekavasse lisanduks karjääriplaneerimise tund.** See on üks samm selle suunas, et kunagi tulevikus oleks taoline nähtus nii põhikoolis kui ka gym-naasiumis sama tavaline kui see, et õpitakse matemaatikat.

Ärge kartke innovaatilisi ja uusi lahendusi — **karjääribuss on üks väga headest ideedest.**

Noorelt noorele meetodi kasutamine on asi, mida tasuks järele proovida! Otsige üles noored, kes on mingil eluhetkel olnud kimpus oma tulevikku puudutavate valikute tegemisega ning viige nad kokku noortega, kellel see praegu ees seisab.

Kasutage kirjalikke teste harvemini. Mina ei ole saanud karjääri-alast väljaõpet ning ei tea täpselt, kui olulisel kohal on testide täit-mine. Kindlasti usun ma, et sellel on oma vajalik koht olemas. Kui aga noore ainus kogemus oma karjääri planeerimisest on testide täit-mine, mille tulemusena saab noor teada, et ta sobib traktoristiks või kioskimüüjaks, siis ei maksa imestada, et noored ei oska ega taha spetsialistidelt abi otsida.

Atraktiivsus — ka karjäärinõustamine peab ajaga kaasas käima. Selle-pärast **on loomulik, et info kolib noorte seas populaarsetesse kohtadesse** — populaarsetesse noorteportaalidesse, aga miks mitte ka noortekeskustesse ja skateparkidesse?

Suhtuge abi otsivasse nooresse kui väärtuslikku klienti. Ta on ühiskonnale sama tähtis, kui jõukas klient pangale. Kui teie juurde jutule pääsemine on keeruline protsess, siis võib juhtuda, et olete oma kliendi juba ette kaotanud.

Samastuge noortega. Ära mängige üleolevat õpetajat! Looge sina-sõprus.

Ja lõpetuseks — ärge unustage ära, et **teie töö on pea sama vastutus-rikas nagu arstidel** — teie kätes on inimeste elud. Noored ei taha midagi enam, kui teha elus õigeid valikuid.

Jõudu kõigile selle raske töö tegemisel! Palju õnne, Teabeke! :)

VALIKUVABADUS JA –KOHUSTUS

Madis Tilga

Õigetest valikutest pidavat sõltuma rahulolu. Küsimus on selles, kas inimene tunneb ära, **mis on tema jaoks õige ja söandab siis seda teed pidi minna.** Ühest küljest on meil valikuvabadus, teisalt aga ka valikukohustus. Näib, et tänapäeval on valikuid tohutult. Selgelt kerkivad aga esile teatud valikud, mis oma sotsiaal-psühholoogiliste omaduste poolest (maine, raha, missioon) kipuvad nõ vabasid valikuid varjutama ja moonutama. Need suunised jõuavad meieni suuresti meedia mõjul. Minu tähtsamate valikute tegemise ajal olid ühiskonna/meedia vahendatud ootused mõnevõrra leebemad ja ükskõiksemad.

Mahun vanuse poolest napilt veel sellesse kümne aasta pikkusesse perioodi, mil tehakse oma elu määravaimad suunaseaded.

Gümnaasium, ülikool, töö, pere. Gümnaasiumi valisin vanemate soovitusel — mitte tungival, aga argumenteeritud soovitusel. Oli väga hea valik, siamaani teenib hästi. Ülikooli valik oli pisut keerulisem, aga see õnnestus.

Kutsehariduse kasuks otsustamisel lõin araks — minu jaoks üsna tundmatu maa ja ega huvidki väga selged olnud. Mäletan, et sel ajal ei mallanud kutseharidusest keegi eriti häälkalt rääkida. Uhkeldati numbritega, kui palju üliõpilasi meil on ja kui võimas on kõrghariduse määr. Alles märksa hiljem tulid jutud sellest, et neli akadeemilist õppeaastat pärast gümnaasiumit ei too veel õnne õuele. Nüüd kallutatakse hoiakuid hoolega teisele poole. Kui oleks kümme aastat tagasi häälkalt kutseõppeasutuste eest kõneldud, kes teab, ehk oleks just seal teinud oma rahuloleva valiku.

Ega mõjud ja suunajad polegi ju kurjast. Normaalse suhete korral võivad vanemad vabalt seda rolli kanda. Meedia puhul ma selles kahtlen — ikkagi liiga impersonaalne ja lihtsakoeline. Selles mõttes on **karjäärinõustaja nagu laenu-lapsevanem**; ka tema peab sinust umbes sama palju teadma kui oma vanemad.

Edasi tulid juba pakkumised ja leiud, kus valikute tegemine ei valmistanud raskusi. Õpe Šotimaal Aberdeeni ülikoolis, esimene töökoht erialaga seotud valdkonnas. Töökoht politseis ilmselt lõi pildi sassi — endale põhjendasin ära, paljudele siamaani ilmselt mitte. Naine ja laps. Ma olen ütlemata uhke ja mul on väga hea meel, et õnnestub koos nendega elada. Tõsi, ootused olid justkui ka vanemate poolt, aga see oli pigem armas kui häiriv. Ühiskonna poolt pole viimases etapis survet olnud, sest ümberringi liigutakse nii paljudes eri suundades.

Valiku tegemisel võiks enda jaoks alustuseks selgeks mõelda, **mida soovitakse teatud valikutega saavutada.** Kas positsiooni, võimu, raha? Võib-olla otsid midagi muud — midagi, mis käiks kokku iseloomu ja elurütmiga. Püüad leida tasakaalu töö ja huvide vahel. Valikud ei ole lihtsad ja ega kõike ette näha saagi. Kõige olulisem on **ennast oma valikutes ära tunda.**

Madis on 29aastane noor inimene, kellel seljataga erinevaid valikuid — nagu paljudel selles eas.

MIKS TÖÖTAN MINA KARJÄÄRITEENUSTE VALDKONNAS?

Mikk Kasesalk

Tallinna Ülikooli karjäärinõustaja

Minu rada karjäärinõustamise juurde on olnud üsna lühike ja ettearvamatu: väikseks tahtsin saada elektrikuks, õpingute ajal töötasin sotsiaalpedagoogina ja siis leidsin oma tee karjääriteenistusse. Ju pakub karjäärinõustaja amet just seda meeli erutavat pinget, millest ma juba lapsest saati puudust tundsin.

Elu on näidanud, et tihti ei käi formaalne ja mitteformaalne haridus käsikäes, ja karjäärinõustamine tundub minu jaoks olevat just see valdkond, kus nende kahe omavahe-line suhe on meeldivas tasakaalus.

Matti Orav

Viljandi Valuoja Põhikooli direktor

Olen õppinud eesti keele ja kirjanduse õpetajaks. Karjääriteenuste valdkonnaga puutusin kokku esmakordselt 2001. aastal, kui ma hakkasin Tartu Õppekeskuse juures lastele teste läbi viima. 2005. aastal asusin Valuoja kooli juhtima; samal aastal kutsuti Valuoja koolist kedagi SA Innove karjääriteenuste projektis osalema. Kuna õpetajatest keegi minna ei saanud, siis asusin teemaga tegelema mina. Koolitustel osaledes sai karjäärivaldkond mulle üha südamelähedasemaks.

Ma ei mõista sõna karjäär all mitte üksnes edukat töökarjääri, vaid seda, kuidas elada oma elu nii, et me oleksime oma eluga rahul olenemata sellest, mis tööd me teeme.

Viljandi maakonnas osalen ka Karjääri Löögirühma tege-mistes. Mulle meeldib olla osaline selle valdkonna jõudsas arengus.

Martin Medar

Tartu KHK Info- ja Karjääri-nõustamiskeskuse juhataja

Karjääriteenuste näol on tegemist väga huvitava valdkonnaga, mis ühelt poolt on justkui juba toimiv ja süsteemne, teiselt poolt vaadatuna alles loomisel. Siinjuures köidab mind võimaluste, ideede ja valikute paljusus. Küsimus on selles, et kuidas me suudame neid ellu viia.

Karjääriteenused seovad omavahel erinevaid valdkondi: haridus, psühholoogia, tööturg, ettevõtlus. Lisaks saan oma töös suhelda õpilaste, õpetajate, lapsevanemate ja erettevõtjatega.

MIKS TÖÖTAN MINA KARJÄÄRITEENUSTE VALDKONNAS?

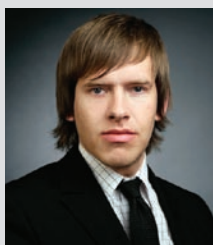

Karl Tamm

Tartu KHK Info- ja Karjäärinõustamiskeskuse karjäärinõustaja

Karjääriteema puhul on kõige paremini omavahel ühendatud arenev isiksus ja muutuv ühiskond. Tegemist on kiiresti areneva, palju väljakutseid pakkuva valdkonnaga. Karjääriteenuste juures paelub mind võimaluste paljusus, inimesekeskus, tegevuste mitmekesisus.

Karjäärivaldkonnaga seostuvad huvitavad isiksused, põnevad elulood, võimalus kohtuda erinevate samast valdkonnast huvitatud inimestega ja tegeleda rakenduspsühholoogia-alaste uuringutega. Koos klientidega probleemidele lahendusi otsides pean kõvasti pingutama ja ennast pidevalt täiendama.

Thor-Sten Vertmann

Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna juhataja

Ei või kunagi 100% kindel olla, aga mulle tundub, et lotoühiskond enam ei tööta. Metsa või kinnisvara otsa komistamine pole kunagi eeldanud läbimõeldud otsuseid ja lähiajaloo on küllalt näiteid, kuidas hea õnne korral on kõik muu ebaoluline. Paraku jäävad ostu ja müügiga spekulatsioonide võimalused järjest ahtamaks. Ükspuha, mil viisil edu defineerida, kaasaegses ja vabas maailmas viivad selleni konkreetseid ja mõistlikud valikud. Enda vastu lõpuni aus olles tuleb samal ajal tõdeda, et peaga mõtlemine pole sugugi nii lihtne ja loomulik.

HEA NÕUSTAMISE KÜMMETUNNUST

Mare Väli

Karjäärinõustamise Teabekeskuse karjäärinõustamise juhtivspetsialist

Vestlus on mõistlik nii abiotsija kui nõustaja meelest.

Diskussioon keskendub **abiotsija vahetutele kogemustele**, mitte aga nõustaja ideedele.

Abiotsija ja nõustaja vahel valitseb vastastikune **usaldus ja austus**.

Abiotsija vajadused **visualiseeritakse** ja **arutatakse läbi**.

Kommunikatsioon on **vastastikune, koostööle suunatud, paindlik**. Mõlemad pooled ilmutavad valmisolekut oma arvamust muuta.

Austusega suhtutakse **kultuuritraditsioonidesse** ja **kohaliku elusse**.

Nõustamissituatsioon on **empaatileine, fokuseeritud** ja **peegeldav**.

Nõustaja kasutab võrgustikku **asjadesse selguse toomiseks, planeerimiseks, otsuste langetamiseks, aktiveerimiseks** ja **toetamiseks**.

Olulised on niihästi **huumor, mängulisus** kui ka **tõsidus**.

Abiotsija liigub **eneseaitamise** suunas, mis peabki olema nõustamise tulemus.

KÜMMET AASTAT NÕUSTAJA PILGU LÄBI

Kaire Karon

TTG Karjäärikeskuse juhataja

Viimased kümme aastat on olnud tähelepanuväärsed. Selle aja jooksul on Eestis üheskoos analüüsitud karjäärinõustamise olukorda — jäetud alles kõik hea, mis on siin aegade jooksul välja kujunenud, võetud omaks uued ideed ja neid nõustamispraktikasse viidud. Olen töötanud kogu aeg nõustajate meeskonnas; seega on väga raske rääkida ainult iseenda nimel — paremate nõustamistulemuste saamiseks oleme teinud pidevat koostööd.

Kümne aasta eest töötasin Tallinna Kesklinna Õppekeskuse psühholoogiateenistuses psühholoogina. **Põhiline töömeetod oli vestlus kliendiga**, mille õnnestumisele aitasid kaasa nõustaja teadmised, kogemused ja karismaatilisus. **Teiste meetoditena olid kasutusel testimine ja mitmesugused harjutused** paberil, mis aitasid kliendil iseendas selgusele jõuda ja isiklike eesmärgi seada.

Info õppimisvõimaluste kohta oli peamiselt **paberkandjal** ja sageli nõustajatepoolsete märkustega (nt seda eriala enam ei ole, see eriala on juurde tulnud jne). Internetti praktiliselt ei kasutatud. **Info hankimisel ja täpsustamisel olid töövahenditeks telefoniraamat ja telefon**.

Aastal 1998 avaldasime koos Piret Jamnesega õpetajaraamatu „Karjäär, kas redel või tee?“. Seal toodud põhimõtted ja harjutused on kasutatavad ka karjäärinõustaja töös. See raamat on oma aja laps; kõige suurem tähelepanu on pööratud eneseanalüüsile ja planeerimisele, töömaailma sisenemisega on seotud vaid paar töölehte. Valitses arusaamine, et **info erinevatest elukutsetest peab nõustajale loomulikult intelligentsist teada olema**.

Põhiline **töövahend kliendile töömaailma tutvustamiseks oli J. Hollandi teooria** ja sellel põhinev **test**, mille tulemusena võis koos arutleda, millises keskkonnas meeldiks kliendil töötada ja mis on töö, mis talle sobiks. Kõiki kliente ainult selline lähenemisviis ei rahuldanud, tuli leida teisi võimalusi. Neil aastatel lõpetas kolm meie nõustamismeeskonna liiget **majandusõpetaja koolituse Junior Achievement'i programmi alusel**. Programm ühtis hästi karjäärinõustamise printsiipidega ja edaspidi kasutasime seda meetodikat karjäärinõustamisprotsessis.

Kümne aasta taguse ajaga võrreldes on praeguseks välja kujunenud sisukas **karjäärplaneerimist toetav veebileht Rajaleidja.ee**, kust karjäärinõustaja võib leida erinevaid tööks vajalikke andmeid ja materjale, mis on suurepäraselt läbi töötatud ja nõustajale sobival kujul esitatud.

Olen juurde õppinud **mitmeid nõustamismeetodeid, mis annavad karjäärinõustajale teoreetilise põhjenduse loovuseks** ja võimaldavad nõustamisel veelgi kliendikesksemat lähenemist.

Mõnikord on mul tunne, et **karjäärinõustamine on koos kliendiga ühise maali tegemine**, kus igal pintsli tõmbel on oma kindel tähendus ja emotsionaalne foon.

KÜMME ESIMEST SAMMU

Pille Paberits

Valgamaa Teavitamis- ja Nõustamiskeskuse karjäärinõustaja

Käesoleva aasta alguses otsustati karjäärinõustamise teenus tuua kutseõppekeskuse alluvusest üle maavalitsuse juurde eesmärgiga hiljem arendada välja maakonna õppenõustamiskeskus. Alustasin karjäärinõustaja ametikohal 2008. aasta kevadel — uus maja, uued ruumid; seisin silmitsi tühja toa ja lünkliku infoga. Esimesed teadmised karjäärinõustamisest hankisin SA Innove kodulehelt. Nii see algas.

Minu esimene tööpäev algas kohtumisega maavalitsuse avalike suhete juhiga, kes ootas mind küsimustega kes ma olen, miks mind on vaja, mis selles toas toimuma hakkab. Palusin aega vastamiseks; päeva lõppedes said küsimused ka vastused.

Minu esimesteks kontaktideks olid uued kolleegid Pärnus ja Põlvas. Olin kuulnud nende kohta palju head ja nii kirjutasin neile ning küsisin abi. Mõlemad kolleegid olid väga abivalmid ja nende juures õppevisiitidel käimine aitas mu ametialasele arengule tublisti kaasa. Nii mõnedki ideed on hakanud idanema just tänu nendele külaskäikudele.

Oma tööd alustades tekkis mul küsimus, **kuidas olla noortele kättesaadav?** Kuna noorteportaali loomine võtab aega, sai esimene link loodud maavalitsuse koduleheküljele. Sarnaselt teiste maakondade kodulehtedele otsustasin lehele lisada mõned uudised, testid ja terve rea noortele vajalikke linke koos seletustega. Tagasiside on siiani olnud positiivne — link on aktiivselt kasutuses ja noortele vajalik.

Esimene oma koostatud infomaterjal sai õppeaasta kalenderjärjehoidja kuju, millel innustavad mõtted ning teavitamis- ja nõustamiskeskuse andmed. Valmis ka praktiline infoketas, kus on info kutse- ja kõrgkoolidest ning palkadest; lisaks veel CV ja avalduse kirjutamise näidised, samuti teemakohaseid anekdoote.

Üsna kohe selgus, et üksi maakonnas midagi ära ei tee. Koolidest tuli leida usaldusväärsed inimesed — **kooli karjäärikoordinaatorid**, kellega koostööd teha. Asusin neid otsima ja korraldasin neile kohe ka koolituse. Tulemus oli väga positiivne ning pärast koolitust hakati suure huviga oma koolides karjääriteenuste arendamisega tegelema.

Minu esimesel koolitusel ja kohtumisel karjääriinfo spetsialistidega sain taas mõnele mõttele kinnitust, mõnele uue suuna ja ka uudseid ideid, mida oma töös rakendada.

Minu esimene koostööritus oli maavalitsuse noorsootöö peaspetsialistiga korraldatud Euroopa päev.

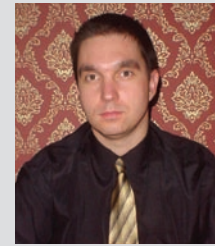
Kuulutasime välja noorte omaloominguvõistluse *Euroopa Liit annab tiivad*.

SA Innove Karjäärinõustamise Teabekeskuselt sain palju huvitavaid ja vajalikke infomaterjale. Pakkumaks huvilistele võimalust nende materjalidega tutvumiseks, alustasin koostööd raamatukogudega, et luua sinna infolauad ja viia läbi **karjääriinfopäevi**.

Kohalikus ajalehes avaldati **minu esimene arvamslugu** *Tööpuudus versus tööjõupuudus — kus peitub lahendus?*. Artiklis juhtisin ettevõtjate tähelepanu tööd otsivatele noortele: täna väljaõpet saav noor võib tulevikus olla just see puuduolev spetsialist või oskustööline.

Minu esimene klient oli 16aastane noormees, kes soovis põhikooli pooleli jätta ja asuda ametit õppima, et endale kiiremini elatist teenima hakata. Oma esimeseks nõustamiseks olin juba palju lugeda ja erinevatel teemadel kompetentsemaks saada jõudnud.

MIKS TÖÖTAN MINA KARJÄÄRITEENUSTE VALDKONNAS?

Andrei Atškasov

Tartu KHK Info- ja Karjäärinõustamiskeskuse koolitusjuht

Karjäärivaldkonnas töötamine huvitas mind juba ammu. Omal ajal

koolis käies jäi puudu sellistest teenustest ja abist, mida vajab iga noor inimene oma tulevikku planeerides. Kuna olin oma eelneval ametikohal tihedalt seotud koolituste korraldamise, hariduse ja kultuuri valdkondadega, siis töö kutsealase eelkoolituse koolitusjuhina Tartu Info ja Karjäärinõustamiskeskuses meeldib mulle väga. Kutsealane eelkoolitus pakub põhikooli- ja gümnaasiumi õpilastele võimalust osaleda erinevaid ametid ja eluvaldkondi tutvustavatel kursustel. Koostöös noorte ja karjäärinõustajatega leiame need kursused, mis aitavad noort inimest iseenda tundmaõppimisel, tulevikuplaanide koostamisel, teadlike karjääriotsuste tegemisel ja elluviimisel.

Toivo Ärtis

Kambja kooli karjäärikoordinaator

Kui vastaksin, et unistasin juba lapsepõlves karjääriõppespetsialisti ametist, mõjuks see kentsakalt ja oleks ka täielik vale. Pean aga tõdema, et oma palgatööl — huvialajuhina, klassijuhatajana, õpetajana — tuli mul karjääriõpet edendada ammu enne seda, kui sain selleks Innove koolitustelt kasulikke teadmisi ja näpunäiteid.

Üha rohkem olen veendunud, et laiemas tähenduses on kogu kooli õppe- ja kasvatus töö oma olemuselt karjääriõpe. Iga asjaosaline — õpetaja, õppur, lapsevanem, koolipidaja — peaks seda tahtma ja oskama näha ning teadvustada. Olles töötanud koolis juba kaks aastakümnet, saan enda kogemusest kinnitada, et karjääriõppele keskendumine mõjus Kambja koolielule värskendavalt — mõndagi muutus selgemaks, lihtsamaks ja loomulikumaks. Sestap leian, et karjääriõpe on kindlasti üks neist väärtustest, mille teenimisele ma tahaksin edaspidigi pühenduda.

KÜMMET NÕUET NÕUSTAJALE

Mare Väli

Karjäärinõustamise
Teabekeskus

Ole kannatlik, kuni ma otsustan, kas ma võin Sind usaldada. Pöördu minu poole siiralt ja hoolitseva tähelepanuga.

Lase mul jutustada oma lugu — kogu mu lugu minu enda sõnadega. **Tea, et mida iganes ma olen teinud, teen, võiksin teha — see on parim, mida mul pakkuda on**; sellesse on kätkevad minu arusaamine asjadest.

Ma pole „klient“, „juhtum“, „diagnostiline kategooria“, **ma olen reaalne inimene** ... ja ma arenen.

Ära mõista mind hukka, ära püüa mind muuta kellekski teiseks — mina olen mina ja mul on õigus tahta, et minus nähakse unikaalset inimest.

Ära oletä, et tunned mind paremini kui mina ise — Sa tead ju minust tegelikult vaid seda, mida ma Sulle endast rääkinud olen, ja see on vaid osake minust. Kui Sa räägid minuga, austä, palun, neid sõnu, millega ma Sulle oma elu kirjeldasin — ära püüa asendada minu sõnu enda omadega.

Ära mõtle, et Sa kindlasti tead, mida ma tegema peaksin. Oma elu parim ekspert olen ma ise — kui hästi või halvasti see mul ka õnnestub. Sina suudad ehk aidata mul väljendada seda, mida ma tean enda ja oma elu kohta, kuid mina ise pean oma elu kujundama.

Ära pane mind olukorda, kus ma peaksin tegema midagi selleks, et **vastata Sinu ootustele**. Mul on piisavalt muret omagi ootustele vastamisega.

Kuula mu tundeid, mitte ainult mu sõnu — kuule ja näe mind sellisena, nagu ma olen. Hoiä oma arvamused ja hinnangud tagaplaanil. Kui Sina ei suuda kuulda ja näha, mida ma tunnen ja kuidas mul tegelikult läheb, kuidas suudan ma seda siis ise.

Ära püüagi mind päästa. **Kui mind tuleb päästa, siis pean ma ise selle töö ära tegema**. Liitu minuga — oleme Sinuga paljuski erinevad, kuid kui me ühendame käed, võime ehk rajada parema tee minu elule (ja seda tehes ehk ka Sinu omale).

KÜMMET MÕTET TÖÖ JA NÕUSTAMISE OMAVAHelistest seostest

Kakssada aastat tagasi **pidasid tööga hõivatud end välja valituteks**. Ka tänapäeval on tihti märksa parem olla täielikult tööle pühendunud. Kas vanade katoliiklike mõtteviiside kordamine tänapäeva maailmas on õigustatud?

Eelmise sajandi alguses **seostati õnne otseselt tööga**. Õnne valem oli see, kui iga inimene sai teha temale sobilikku tööd. Leides sobiva töö ja olles õnnelik, muudab inimene ka ühiskonna õnnelikumaks.

Nõustamisele tullakse ka kui pihitooli — tunnistatakse üles oma „patud“ ning nõustaja ütleb: „Viime su tagasi haridussüsteemi või tööturule“. Nii näib, et inimene liigub läbi nõustamise ülespoole, justkui pimedusest valgusesse.

Karjääriteenuste ülesanne on inimesi õnnelikuks teha, et nad saaksid oma potentsiaali rakendades teha õiget tööd. Samas ei ole karjääriteenused mitte ainult isiklik hüve, vaid avalik **hüve kogu ühiskonna jaoks**.

Nõustamise eesmärgiks on peetud ka **inimeste aredamist teel õnne ja rahuloluni**. Lõppeesmärgina ei pea see viima isegi töö leidmiseni.

Erinevad ratsionaalse otsuse tegemise mudelid esitavad **kolm põhilist küsimust**: Kus sa oled? Kuhu tahaksid jõuda? Kuidas sa sinna jõuad? Läbi nende saab seada endale eesmärgi, analüüsida oma soove ning planeerida teekonda sihtpunktini.

Konstruktivism huvitub sellest, **kuidas inimesed oma maailma konstrueerivad**, kuidas oma elu näevad. Nõustaja õpetab inimesi seda kõike tegema.

Kõik elu rollid toimivad vastastikku nagu vikerkaarevärvid. Oluline on see, kuidas nende erinevate rollidega elus hakkama saada.

Soovides esile tuua inimeste tõelist potentsiaali, tuleb mõelda ka sellele, kuidas nõustada. Siin saab **formaalse** nõustamise kõrval rääkida ka **mitteformaalsest nõustamisest**. Telefoni-, SMS- ja jalgrattanõustamine on näited erinevatest nõustamisvõimalustest väljaspool kontoriruumi.

Tänapäeval seostatakse õnne ka majanduskasvuga. Osaliselt on see mõistetav; samas on majanduskasv ainult üks aspekt, mis aitab inimestel õnnelikult elada. Oluline roll on ka keskkonnateadlikkusel, oskusel säilitada kultuuripärandit. Siin saame rääkida nõustamise ökoloogilisest poolest ehk **rohelisest nõustamisest**.

Referering Peter Planti ettekandest Aspects of the good life – via guidance 5. septembril 2008

TEABEKESKUSE NAISKOND TEABEKESSE KÜMNENDAL SÜNNIPÄEVAL

Teabekeskuse naiskond koos SA Innove juhatuse liikme Lea Orroga.

Tagumises reas vasakult: Mare Lehtsalu, Kristi Ande, Lagle, Kadri, Kati, Lana, Mare Väli.

Esimeses reas vasakult: Lea, Teele, Kätlin, Margit, Anne-Liise.

Karjäärinõustamise Teabekeskus

Lõotsa 4, Tallinn 11 415

tel: 6 99 80 56

e-post: teabekeskus@innove.ee